

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai
El. p.: dainius.cicenas@vrm.lt

2021-11-13 Nr. 4R-1491(6.6.)
I 2021-11-10 pranešimą

Teikiama per TAIS

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ NR. 21-31951 – 21-31953

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija) susipažino su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateiktais derinti teisės aktų projektais:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 11, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 27, 29, 30, 47, 49 ir 51 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 15¹ straipsniu ir 37 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektu Nr. 21-31953;

2) Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 (toliau – Įstatymas) 11, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 27, 29, 30, 47, 49 ir 51 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 15¹ straipsniu ir 37 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu Nr. 21-31951 (toliau – VTĮ projektas);

3) Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. 21-31952 (toliau visi kartu – Projektai),
ir teikia pastabas dėl siūlomo įtvirtinti teisinio reguliavimo.

Dėl išbandymo laikotarpio nustatymo bei valstybės tarnybos santykių nutraukimo.

VTĮ projekto 3 straipsniu siūloma papildyti Įstatymą 15¹ straipsniu, kurio 1 dalimi numatomas imperatyvus reguliavimas į pareigas valstybės tarnautoją priimančiam asmeniui nustatyti išbandymo laikotarpį iki 3 mėn. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 36 straipsnio 1 dalį, įtvirtinančią tai, kad, siekiant patikrinti, ar darbuotojas tinka sulygtam darbui, taip pat ar sulygtas darbas tinka darbuotojui, sudarydamos darbo sutartį darbo sutarties šalys gali sulygti dėl išbandymo, siūlytume atsisakyti imperatyvaus reikalavimo nustatyti išbandymo laikotarpį į valstybės tarnybą priimama asmeniui ir laikytis analogijos su DK 36 straipsnio 1 dalies nuostatomis.

VTĮ projekto 3 straipsniu siūloma Įstatymo 15¹ straipsnio 3 dalyje įtvirtinti valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens teisę atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų iki išbandymo laikotarpio pabaigos, esant nepatenkinamiems išbandymo rezultatams, įspėjus prieš 3 darbo dienas iki atleidimo iš pareigų. Manytina, kad toks reguliavimas pažeidžia šalių lygiateisiškumą: į pareigas priimtam asmeniui nesuteikiama teisė spręsti, ar pareigos, į kurias jis yra priimtas, yra tinkamos, be to, nėra suteikiama teisė išbandymo laikotarpio metu nusprendus, jog pareigos jam yra netinkamos, nutraukti tarnybos santykius skubos tvarka. Siūlomas reguliavimas lemtų, jog į pareigas priimtas valstybės tarnautojas, nustatyto išbandymo laikotarpio metu nusprendęs nutraukti tarnybos santykius, turėtų išdirbti Įstatymo 51 straipsnio 4 dalyje numatomą įtvirtinti 20 kalendorinių dienų laikotarpį. Pažymėtina, kad DK 36 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta darbuotojo teisė nutraukti darbo sutartį per išbandymo terminą, apie tai raštu įspėjant darbdavį prieš tris darbo dienas. Atsižvelgiant į tai bei

LIETUVOS
TEISMAI

siekiant užtikrinti valstybės tarnautojo ir jį į pareigas priimančio asmens lygiateisiškumą, Administracija siūlo papildyti VTĮ projektą, pakoreguojant Įstatymo 15¹ bei 51 straipsnius, suteikiant galimybę į pareigas priimtam valstybės tarnautojui tarnybos santykius išbandymo laikotarpiu nutraukti per trumpesnį laikotarpį.

Įstatymo 51 straipsnis numato valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų pagrindus, kuriuos VTĮ projekto 15 straipsnio 1 dalimi siūloma papildyti nauju pagrindu – kai išbandymo rezultatai yra nepatenkinami. Administracija pažymi, kad VTĮ projektu nereglamentuojamas išbandymo rezultatų vertinimas: nenustatoma nei išbandymo rezultatų vertinimo procedūra, nei vertinimo kriterijai, kuriais remiantis gali būti nustatoma, jog į pareigas priimto valstybės tarnautojo išbandymo laikotarpio rezultatai yra nepatenkinami. Manytina, jog tokia teisinio reguliavimo spraga sudarys prielaidas ginčyti valstybės tarnautojo atleidimą iš pareigų, skundžiant priimtą sprendimą teismui dėl nepagrįsto, neteisėto atleidimo. Administracija siūlo taikyti analogiją Įstatyme nustatytai valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo procedūrai arba išbandymo laikotarpio rezultatų vertinimą įtraukti į valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimą, kaip sudėtinę jo dalį: papildyti Įstatymą, nustatant reikalavimą fiksuoti išbandymo laikotarpiui nustatytas užduotis ir rodiklius tam, kad būtų galima tinkamai įvertinti priimto į pareigas valstybės tarnautojo kvalifikaciją ir gebėjimus atlikti pareigybes aprašyme nustatytas funkcijas ir išbandymo laikotarpiu pasiektus rezultatus. Neįvykdžius išbandymo laikotarpiui nustatytų užduočių ir nepasiekus nustatytų rodiklių, valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmuo galės konstatuoti, jog išbandymo rezultatai yra nepatenkinami: valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens sprendimas atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų dėl nepatenkinamų išbandymo rezultatų turės aiškų teisinį pagrindą, o aiškus teisinis reglamentavimas, apibrėžiantis išbandymo rezultatų vertinimą, užkirs kelią teisiniams ginčams dėl valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų.

Dėl didesnės pareiginės algos valstybės tarnautojui jo veiklą įvertinus labai gerai nustatymo.

VTĮ projekto 9 straipsnio 2 dalimi siūlomi valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo pokyčiai, atsisakant nustatyto pareiginės algos koeficientų intervalo, kurio ribose didinama pareiginė alga valstybės tarnautojui jo tarnybinę veiklą įvertinus labai gerai: VTĮ projektu siūloma Įstatymo 27 straipsnio 8 dalies 1 punkte nustatyti, kad, valstybės tarnautojo veiklą įvertinus labai gerai, valstybės tarnautojui gali būti nustatoma didesnė pareiginė alga, taikant ne mažiau nei 1 (šiuo metu: ne mažiau kaip 0,5 ir ne daugiau kaip 1,5) didesnį pareiginės algos koeficientą negu buvo nustatytas iki tarnybinės veiklos vertinimo, neviršijant tai pareigybei nustatyto didžiausio pareiginės algos koeficiento.

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 208 punkte, 209.3 papunktyje numatytas valstybės tarnybos reguliavimo supaprastinimas, t. y. kad bus atsisakyta detalaus valstybės tarnybos reguliavimo įstatymais ir Vyriausybės nutarimais, sudarytos sąlygos institucijų vadovams lanksčiai valdyti personalą (motyvuojant geriausius rezultatus demonstruojančius vadovai likti valstybės tarnyboje) ir efektyviausiu būdu siekti institucijos tikslų. Programoje pripažįstama, kad būtina tobulinti motyvacinę sistemą bei skirti dėmesio konkurencingam darbo užmokesčiui kaip prielaidoms, didinančioms valstybės tarnybos patrauklumą.

Atsižvelgdama į Vyriausybės deklaruojamą siekį kurti profesionalią valstybės tarnybą, kuria, įskaitant jos vadovus, pasitikima, sudarant galimybes vadovams lanksčiai ir moderniai valdyti žmogiškuosius išteklius, bei įvertinusi esamą faktinę situaciją, kuomet viešojo ir privataus sektoriaus mokamas atlyginis skiriasi žymiai (net kartais), ir valstybės tarnybos teisinis reguliavimas nenumato pakankamų priemonių išlaikyti kompetentingus valstybės tarnautojus, Administracija iš esmės pritaria siūlymui įtvirtinti galimybę didinti labai gerai įvertinto valstybės tarnautojo pareiginę algą,

pakeliant žemutinę taikomo koeficiento, kuriuo gali būti keliama turėta pareiginė alga, ribą. Taip pat Administracija pritaria ir viršutinės koeficiento, kuriuo gali būti keliama turėta pareiginė alga, ribos atsisakymui.

Siekiant kelti valstybės tarnybos patrauklumą bei efektyvumą, būtina imtis priemonių išlaikyti valstybės tarnyboje kvalifikuotus specialistus, todėl Administracija pabrėžia būtinybę užtikrinti, kad valstybės tarnautojams mokamos pareiginės algos (įvertinant reikalaujamas kompetencijas, atliekamas funkcijas bei prisiimamą atsakomybę) būtų adekvačios, lyginant su darbo rinkoje esančių algų dydžiais. Patirtis rodo, kad neretu atveju geriau išlaikyti vieną profesionalų, iniciatyvų ir ilgametę patirtį institucijoje turintį valstybės tarnautoją, kuriam turėtų būti mokama atitinkamai aukštesnė pareiginė alga, nei kelis nemotyvuotus, tik formaliai savo pareigas atliekančius valstybės tarnautojus. Tam Administracija siūlo ne tik nustatyti, kad, valstybės tarnautojo veiklą įvertinus labai gerai, jam pareiginė alga gali būti keliama neviršijant tai pareigybei nustatyto didžiausio pareiginės algos koeficiento, bet ir ieškoti kitų priemonių konkurencingai pareiginei algai (motyvuojančiai pasilikti valstybės tarnyboje) užtikrinti.

Projektų aiškinamajame rašte nurodoma: „Numatoma, kad priimti įstatymai neigiamų pasekmių neturės“. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad rengiant teisės akto, kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, projektą privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Administracijos nuomone, nustatant du kartus didesnę minimalaus koeficiento, kuriuo gali būti didinama turėta pareiginė alga, dydį, privalo būti atliktas išsamus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, kuriame būtų konkrečiai įvertintas poveikis finansams. Aptariamose VTĮ projekto nuostatos įgyvendinimas įmanomas tik skiriant papildomą finansavimą, kurio poreikiai preliminarieji turėjo būti įvertinti prieš teikiant derinti Projektus. Ateinančių metų biudžetų planavimo procesas šiuo metu yra baigiamojame stadijoje, o neatlikus išsamios analizės, sunku planuoti, kiek kiekvienai institucijai ir įstaigai gali prireikti papildomų lėšų, Lietuvos Respublikos Seimui priėmus inicijuojamus įstatymų pakeitimus.

Administracija abejoja, ar tokie teisinio reguliavimo pokyčiai leis pasiekti jais siekiamo tikslo – padidinti valstybės tarnautojų motyvaciją siekti geresnių rezultatų, ir mano, kad, priešingai nei tikimasi, gali sukelti neigiamus padarinius: sumažinus realias galimybes pakelti (dažnu atveju mažą) valstybės tarnautojų pareiginę algą, bus priežastimi valstybės tarnautojams apsispręsti palikti valstybės tarnybą.

Administracija pažymi, kad teismams nėra skiriamos lėšos teismų valstybės tarnautojų darbo užmokesčio didinimui: asignavimų skiriama tik pareiginės algos perskaičiavimui pagal esamus koeficientus dėl nustatyto pareiginės algos bazinio dydžio. Kitas svarbus ir būtinas įvertinti aspektas yra tai, kad daugelio teismų valstybės tarnautojų atlyginimai ir jų pareigybėms nustatyti pareiginės algos koeficientai yra labai žemi, ir dėl to susiduriama su iššūkiais pritraukiant į teismus naujus darbuotojus. Ši problema nuolat keliama Teisėjų tarybai kreipiantis į Lietuvos Respublikos Vyriausybę bei pristatant teismų sistemos finansavimo problemas Lietuvos Respublikos Seime. Todėl VTĮ projekte siūloma nuostata, kai po tarnybinės veiklos vertinimo nepaliekama galimybė pakelti pareiginės algos koeficiento mažiau nei 1 koeficientu, visai užkerta kelią teismų valstybės tarnautojų vertinimui ir koeficientų didinimui arba sudaro sąlygas įvertinti ir pakelti koeficientą tik labai mažam teismų valstybės tarnautojų skaičiui.

Pažymėtina, kad teismuose dėl jų veiklos specifikos yra labai daug analogiškų pareigybių (teismo posėdžių sekretorių, teisėjų padėjėjų), gali būti ir iki 100 analogiškų pareigybių viename teisme. Tad sudarant galimybes įvertinti tik kelis valstybės tarnautojus ir padidinti jų koeficientus iš karto 1, bet užkertant galimybes įvertinti daugiau tarnautojų ir padidinti jų koeficientus bent po 0,5, neabejotina, bus supriešinami vienodą darbą kompetentingai dirbantys darbuotojai. Tikėtina, kad

dalį neišvertintų valstybės tarnautojų praras motyvą, apsispręs palikti teismų sistemą ar valstybės tarnybą apskritai.

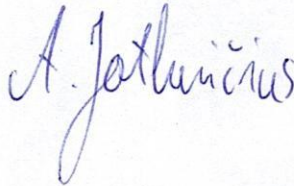
Įvertinus aukščiau nurodytas galimas pasekmes įgyvendinant siūlomus teisinio reguliavimo pokyčius, Administracija siūlo:

1. palikti galimybę (pereinamuoju laikotarpiu, t. y. iki kol bus skiriamas VTĮ projekto nuostatomis įgyvendinti reikiamas finansavimas) labai gerai įvertintam valstybės tarnautojui nustatyti ne mažiau nei 0,5 didesnę negu iki tarnybinės veiklos vertinimo buvusį koeficientą, nenustatant viršutinės (1,5) koeficiento, kuriuo keliamas iki tol valstybės tarnautojui nustatytas pareiginės algos koeficientas, ribos;

2. užtikrinti finansavimo skyrimą, sudarant sąlygas VTĮ projektu numatomam valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimui įgyvendinti, t. y. užtikrinti lėšas labai gerai įvertintiems valstybės tarnautojams mokėti didesnes pareigines algas, taikant ne mažiau kaip 1 didesnę pareiginės algos koeficientą;

3. ieškoti kitų priemonių konkurencingai pareiginei algai užtikrinti kvalifikuotiems valstybės tarnautojams išlaikyti.

Direktoriaus pavaduotojas,
atliekantis direktoriaus funkcijas

Antanas Jatkevičius